

O'QUVCHI SHAXSINI RIVOJLANTIRISHDA VATANPARVARLIK TARBIYASINING DOLZARB MASALALARI.

JDPI 2-kurs magistranti
Rozikov Zokir Shokirjonovich

Annotatsiya: Ushbu maqolada vatanparvarlik tuyg'ularining manbalari, ukuvchi shaxsini rivojlantirishda vatanparvarlik va insonparvarlik hislarini shakllantirishning dolzarb masalalari yoritildi.

Kalit so'zlar: Shaxs, Vatan, Vatanparvarlik, insonparvalik, millat, sher she'riyat, so'z, suzning ruxi, ruhiyat, ijodkor, isloxot, ta'lim-tarbiya, kadriyat, burch, sadokat.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ulkan islohotlar samarasi natijasida jamiyatimizning barcha soxalarida munosib yutuqlar qo'lga kiritilayapti. Keyingi besh yil davomida Yangi O'zbekistonni ko'rish yo'lida amalga oshirilayotgan ulkan islohatlar, yangilanishlar shiddati dunyo hamjamiyatida katta qiziqish uygotdi. O'z navbatida, erishilayotgan natijalar yuksak darajada e'tirof etilyapti ham. Chunki islohotlar kirib bormagan soha qolmadi hisob. Shaharu-qishloqlar qiyofasiga qushilib, odamlar tafakkuri, dunyoqarashi, hayot tarzi ham uzgarmoqda. Eng muhimi, xalqimiz bugun olib borilayotgan siyosat mazmun-mohiyatini tushunib yetdi. Daxldorlik tuygusi kuchaydi. Xususan, bunday uzgarishlar ta'lim soxasini ham chetlab utmadi. 2019-yil yanvar oyida ma'naviyat va ma'rifat masalalariga bagishlab utkazilgan yigilishda Mamlakatimiz raxbari Sh. Mirziyoev "sizni nima kuprok tashvishga soladi deb mendan surasangiz, yoshlarimizning ta'lim-tarbiyasi degan bulardim" degan fikrlarni aytdilar. Jamiyat tarakkiyoti sifatida karalayotgan ta'lim-tarbiya, ukuvchi shaxsini rivojlantirish, vatanparvarlik ruxida kamol toptirish xozirgi kunning dolzarb va murakkab vaziflari ekanligi xech kimga sir emas. Kishini vatanga, mamlakatga va uning xalqiga muxabbat ruxini bolalikdan tarbiyalashga boshlash juda muximdir. Zero, vatanparvarlik tarbiyasi zamonaviy rivojlangan shaxsning muxim xususiyatlaridan biridir.

Ona Vatan deganda, ko'z o'ngimizda hamisha o'zimiz tug'ilib o'sgan, ko'z ochib ko'rgan, ta'lim-tarbiya olib voyaga yetgan, avlodu ajdodlarimiz yashab o'tgan, ularning aql-idroki, mehnati sarf qilingan yurt ko'z oldimizga keladi. Vatan ona kabi aziz va mukarramdir. Vatan insonga baxt-iqbol beradigan zamindir. U xakidagi ilk tushunchalar avvalo oila, yashab turgan makon, ta'lim muassasasi, ota-ona, tarbiyachilar, ta'lim-tarbiyaga ma'sullar tomonidan kompleks tarzda singdirilib kelinadi. Shu urinda urinli savol tugiladi, umuman vatanparvarlik nima? Uni qanday tushunmoqlik kerak? U haqda buyuk olimlarimiz, allomalarimiz, shoiru, yozuvchilarimiz, donishmandlarimiz nima deganlar? Quyida

ana shular haqida bahs yuritmoqchimiz. Abdulla Avloniy aytganidek: «Har bir kishining tugʻilib oʻsgan shahar va mamlakatini shul kishining vatani deyilur. Har kim tugʻilgan, oʻsgan joyini jonidan ortiq suyar... Biz turkistonliklar oʻz vatanimizni jonimizdan ortiq suyganimiz kabi, arablar arabistonlarini, qumlik issiq choʻllarini, eskimuslar shimol taraflar, eng sovuq qor va muzlik yerlarni boshqa yerlardan ziyoda suyarlar. Agar suymasalar edi, havosi yaxshi turonlik oson yerlarga oʻz vatanlarini tashlab hijrat qilurlar edi». Vatan - bu xalqning oʻtmishi, buguni va kelajagidir. Vatan - muqaddas qadriyat. Taraqqiyot vatandan boshlanadi. U insonning kindik qoni toʻkilgan joy, insonni ijtimoiy yetimlikdan asrovchi manzil, maʼnaviy kamolot va fuqarolik maydoni, hayot maktabi, farovonlik va baxt-saodat oʻchogʻidir. Inson uchun vatan yagonadir. Vatanning katta-kichigi ham, boy-kambagʻali ham boʻlmaydi. Vatan tanlanmaydi. Vatan bizning molimiz emas. Shuning uchun ham u pulga sotilmaydi va sotib olinmaydi. Vatan inʼom etilmaydi, qarzga berilmaydi. Vatan har bir fuqaro uchun muqaddas va betakroridir.

Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov keltirgan iboradek, «Vatan - sajdagoh kabi muqaddasdir». Vatanni eng oliy neʼmat singari boshimiz uzra baland koʻtarib, har on va har soniyada uning tuprogʻini koʻzlarga surtib, unga taʼzim bajo aylashimiz farzandlik burchimizdir. Muqaddas xadisi shariflarda «Vatanni sevmok iymondandir», deyilgan. Yaʼni iymoni but, vijdoni pok har bir inson vatanni sevadi, uni gʻanimlar koʻzidan asraydi, uning yashnashi va yashashi, hurligi uchun kurashadi. Vatan mehrini, vatan sehrini, uning moʻtabarligiyu ulugʻvorligini soʻz bilan ifodalash qiyin. Har bir barkamol inson vatan kamoloti va istiqboli, el-yurtining ozodligi va mustaqilligi uchun hamma narsani, hatto shirin jonini ham ayamaydi. Bu haqda mavlono Fuzuliyning, mening bitta hayotim bor, bordiyu mingta hayotga ega boʻlgan taqdirimda ham hammasini vatan uchun sarflagan boʻlur edim, deb aytgan soʻzlari har birimiz uchun bebaho oʻgitdir.

Bugun odamlar kungliga yul topish, ularning dardu tashvishlariga quloq tutish, muammolariga yechim izlashga qaratilgan ulugʻvor ishlar haqida kup gapirish mumkin. Xush, ana shu ezguliklar, xayrli tashabbuslar qaerdan quvvat olmoqda? Albatta, kungildan! Vatanga, xalqqa daxldorlik hissidan! “elga qushulgan esh topti”, deb bejiz aytmagan Hazrat Navoiy. Yoki sheriyat soxasida oxangrabo qoʻshiqlarga aylanib, har bir oʻzbek xonadoniga kirib borgan lirik shoir Muhammad Yusuf kalbida Ona Vatanga muxabbat,sadokat, uning takdiriga befark bulmaganlik kabi yukori insoniy fazilatlar guvoxi bulamiz:

Oʻping,koʻzga suring, Vatan tuprogʻin,
Har soʻzin muqaddas duodek seving.
Qadang, yuraklarga millat bayrogin,
Vatanni, **Najmiddin Kubrodek** seving!

Bizga uzoq tarixdan ma'lumki, biror bir millat boshqa bir millatni tahqirlamoqchi yoki oyoqosti qilmoqchi bo'lsa, avvalo, uning sarxadlarini bosib olib, vayron qilgan yoki vatanidan quvib chiqargan. O'z vatanining dushmanlar qo'lida qolganini ko'rgan millat uchun bundan ortiq xo'rlik va azob bo'lmasa kerak. Zero, Vatan, millat, din tushunchalari inson uchun har narsadan aziz va muqaddasdir. Najmiddin Kubro, Jaloliddin Manguberdi, Tumaris, Spitamen, Shiroq siymolarida ham hozirgi zamonamiz yoshlarining Vatan mudofaasi yulida jasorat va matonat namunalarini kurish bilan birgalikda, ularda Harbiy vatanparvarlik kunikmalarini shakllantirib borish mumkin ekan.

Muqaddas dinimiz ta'limotida ham Ona Vatan himoyasi, millat farovonligi haqida qayg'urish Payg'ambarimiz sallallohu alayhi vasallam hadislarida ham keng yoritilgan. Rasululloh sallallohu alayhi vasallam hazrati Abu Bakr Siddiq raziyallohu anhu bilan Madinai munavvaraga hijrat qilib ketayotganlarida orqalariga o'girilib, ya'ni Makkai mukarramaga qarab:

«Agar qavmim meni Makkadan chiqib ketishga majbur qilmaganida, hecham o'z ixtiyorim bilan uni tashlab ketmagan bo'lar edim», – deganlar.

Demak, vatanni sevib, sog'inib yashash insoniyat fitratida mavjud bo'lgan nozik hislatdir. Biror sabab bilan vatanini tashlab, boshqa yurtlarga ketgan kimsa eng og'ir damlarida uni qo'msab, ko'z oldiga keltirishi va tug'ilib o'sgan zamini haqida biror qayg'uli xabar eshitganda qalban ezilishi, yutuqlaridan quvonishi ham vatanga bo'lgan muhabbatning belgisidir.

Marralar qanchalik baland olinmasin, loyihalar nechogli istiqbolli bulmasin, Vatanni sevadigan, chin yurakdan mehnat qiladigan fidoyi insonlarsiz ularni amalga oshirish imkonsiz. Avvalo, hozirgi o'zbek vatanparvarligi ota - bobolarimiz yaratuvchanlik ishining bevosita davomidir. Saodatli, baxtli, kelajagi buyuk Yangi O'zbekistonga hozir har daqiqada ulush qo'shmoq, vatanga muhabbat, vatanparvarlikning asl ko'rinishidir. Vatanga munosib farzand bo'lish, uning yeri, suvi, eli bilan chambarchas bog'liq ekanligimizni teran anglash, uni ardoqlash ham vatanparvarlikning bir ko'rinishi, qirrasidir. Vatanparvarlikning eng oliy tuyg'u sifatida o'tmish mutafakkirlari alohida qayd etganlar va o'zlari ham unga sodiq qolganlar.

Xulosa: usib kelayotgan yosh avlod, ukuvchi-yoshlarni har tomonlama yetuk shaxs etib tarbiyalashning dolzarb masalalari sifatida vatanparvar qilib voyaga yetkazish, xalqimiz orasidan yetishib chiqqan buyuk allomalarimiz, zamonamiz qahramonlari, shoir va yozuvchilar boy madaniy meroslarini o'rganish yulida ta'lim muassasalari, pedagoglar, ta'lim –tarbiyaga bevosita alokador ma'sullar ukitishning ilgor pedagogik usullari orkali, dars mashg'ulotlarini zamonaviy innovatsion usullarda tashkil etish, pirovardida zamonaviy rivojlangan

shaxsni rivojlantirish, vatanparvarlik tarbiyasining mazmun-moxiyatini chukur anglab yetish muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar:

Vatan sajdagoh kabi muqaddasdir. I.A.Karimov. Toshkent, O'zbekiston nashriyoti 1996-yil.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 19.01.2021. ma'naviy-marifiy ishlar tizimini tubdan takoyllashtirishga bagishlangan videoselektori.

Oilada farzand tarbiyasi. U.Alimov. Toshkent. Movaraunnaxr nashriyoti. 2014-yil. Muhammad Yusuf "Saylanma" «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosh tahririyati, Toshkent — 2007

Rahmatova, F. (2020). THE WAYS OF UTILIZING PROBLEMATIC STUDY IN ENHANCING THE MATHEMATICAL MIND OF THE UPCOMING PRIMARY EDUCATION TEACHERS. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2021). Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг математик тафаккурини ривожлантиришда интерфаол таълим методларидан фойдаланиш. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).

Rahmatova, F. (2020). METHODS OF INNOVATION TECHNOLOGIES IN PRIMARY EDUCATION. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). Main Features of Mathematical Subjects at Primary Schools. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IMPROVING MATHEMATICAL THINKING. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). ТАЛАБАЛАРНИНГ МАТЕМАТИК ТАФАККУРИНИ ЮКСАЛТИРИШДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ИМКОНИАТЛАРИ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). РАЗВИТИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКИ ПОСРЕДСТВОМ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). Математика фанини ўқитишнинг дидактик таъминоти. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). Математик тафаккурни такомиллаштиришда матнли масалалардан фойдаланишда узлуксизлик тамойилининг ахамияти. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). СОЗДАНИЕ ПРОБЛЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ ОБЛАСТИ ТВОРЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). Талабаларда математик тафаккурни шакллантириш омиллари. Архив Научных Публикаций JSPI, 1-6.

Rahmatova, F. (2021). Bo'lajak boshlang'ich sinf o'quvchilarning ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish yunalishi bo'yicha faoliyat. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).

Rahmatova, F. (2021). O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash texnologiyasi. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).

Rahmatova, F. (2021). The Formation Of Research Competencies Of Future Primary School Teachers. Журнал инновации в начальном образовании, 1(Архив№ 2).

Rahmatova, F., & Abrorxonova, K. (2021). Educational issues in the works of enlightened intellectuals. Журнал инновации в начальном образовании, 1(Архив№ 2).

Rahmatova, F. (2020). БЎЛАЖАК БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ТАМОЙИЛЛАРИ. Журнал инновации в начальном образовании.

Davurova, G. (2020). Pedagogika oliy o'quv yurti talabalarining ijodiy faoliyatini shakllantirishda psixologik xizmatni tashkil etish. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). СЕМЕЙНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЕ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). Komil inson masalasining psixologiyada tadqiq etilishi. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rasulova, D. (2020). YOSH OTA-ONALARNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK BILIMLARINI OSHIRISHNING AHAMIYATI. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). O'ZLASHTIRISHI QIYIN BO'LGAN KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASIDAGI MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1).

Xamrayeva, N. (2020). СЕМЕЙНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). O'ZLASHTIRISHI QIYIN BO'LGAN KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASIDAGI MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1).

Qayumov, A. (2020). SYSTEM-TECHNOLOGICAL APPROACH TO SPIRITUAL AND AESTHETIC EDUCATION IN THE STUDY OF PEDAGOGICAL DISCIPLINES. Архив Научных Публикаций JSPI.

Qayumov, A. (2020). ДУХОВНО-ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Toshnazarova, U. (2021). Мулоқот маданиятининг ривожланиши психологик омиллари. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).

Toshnazarova, U. (2020). Communicative culture of socio-psychological support of professional development of higher education students. Архив Научных Публикаций JSPI.

Toshnazarova, U. (2020). Социально-психологические аспекты общения и коммуникативной культуры. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2021). OILAVIY MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).

Davurova, G. (2021). TALABA-QIZLARDA TAZYIQ VA TAJOVUZGA QARSHI DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISH VA

RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY ASOSLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).

Махаматова, F. (2020). Таълим-тарбия самарадорлигини оширишда ота-она ибрат намунаси. Архив Научных Публикаций JSPI.

Махаматова, F. (2020). Педагогика фанини ўқитиш жараёнида муоммоли ўқитиш технологияларидан фойдаланиш. Архив Научных Публикаций JSPI.

Махаматова, F. (2020). Оилада фарзанд маънавий тарбиясига руҳий таъсирлар. Архив Научных Публикаций JSPI.

Махаматова, F. (2020). Sog'lom oilaviy muhitni himoya qilishning qonuniy asoslari. Архив Научных Публикаций JSPI.

Махаматова, F. (2020). "Современные тенденции" учитель-ученик" в системе непрерывного образования: проблемы и решения. Архив Научных Публикаций JSPI.

Махаматова, F. (2020). Развитие страхования в инновационной сфере. Архив Научных Публикаций JSPI.

Safaraliyevna, M. F. (2021). Pedagogical bases of formation of readiness of students to work. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(3), 528-531.

Safaraliyevna, M. F. (2021, January). PEDAGOGICAL BASES OF INVOLVEMENT OF STUDENTS IN LABOR EDUCATION. In Euro-Asia Conferences (Vol. 1, No. 1, pp. 290-296).

Safaraliyevna, M. F. (2021, January). PEDAGOGICAL BASES OF INVOLVEMENT OF STUDENTS IN LABOR EDUCATION. In Euro-Asia Conferences (Vol. 1, No. 1, pp. 290-296).

Uktamova, U., & Berdiyeva, S. (2020). THE ROLE OF COMMUNICATION IN PEOPLE'S RELATIONSHIPS AND WAYS OF LEARNING TO COMMUNICATE. Архив Научных Публикаций JSPI.

Uktamova, U. (2020). KICHIK MAKTAB YOSHIDA QOBILIYATNING PSIXOLOGIK TAVSIFI. Архив Научных Публикаций JSPI.

- Uktamova, U. (2020). Ўқувчиларга маънавий-ахлоқий тарбия бериш орқали экологик маданиятини шакллантириш. Архив Научных Публикаций JSPI.
- Berdiyeva, S., & Uktamova, U. (2020). РОЛЬ ОБЩЕНИЯ ВО ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ ЛЮДЕЙ И СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ К ОБЩЕНИЮ. Архив Научных Публикаций JSPI.
- Uktamova, U. (2020). АГРЕССИВНОЕ ПОВЕДЕНИЕ НА РАЗВИТИЕ ВЗГЛЯДОВ ДЕВУШЕК. EurasianUnionScientists, 1(10 (79)), 45-47.
- Uktamova, U. (2020). ОИЛАВИЙ ЗЎРАВОНЛИКНИНГ КЕЛИБ ЧИ?ИШ САБАБЛАРИ. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, (1).
- Сунатуллаевна УУ (2021 г., январь). ТАЛАБА КИЗЛАРДА ТАЗЫИК ВА ТАДЖОВУЗГА ҚАРШИ ДУНЁКАРАШНИ ШАКЛЛАНТИШ. В евро-азиатских конференциях (Том 1, № 1, стр. 504-508).
- Уктамова, У. (2020). ЁШЛАР ФАОЛИЯТИНИ БУНЁДКОР ҒОЯЛАР БИЛАН БАНД ҚИЛИШ МУАММОСИ. Архив Научных Публикаций JSPI .